

Ο Γυάλινος Κόσμος
(Glass Menagerie)
(Θέατρο)

Το Έργο και ο Συγγραφέας

Ο Τέννεσσυ Ουίλλιαμς ή Τενεσή Γουίλιαμς (Thomas Lanier Williams III ή Tennessee Williams (1911 – 1983) έγραψε το 1944 τον «Γυάλινο Κόσμο» ως εξιλέωση για ό,τι δεν έκανε για να βοηθήσει την αδελφή του η οποία τελικά κατέληξε στο φρενοκομείο και σε λοβοτομή. Στον αυτογραφικό «Γυάλινο Κόσμο» ο Ουίλλιαμς συνθέτει μια ανάμνηση, ένα όνειρο των γεγονότων της ζωής του όταν έμενε με την αδελφή του και την μητέρα του. Συμπονεί βαθύτατα την αδελφή του (Λώρα) και τον αποκλεισμό της από τον κόσμο και εκδικείται την μητέρα του (Αμάντα) που από την μια ονειροβατεί να βρει έναν καλό γαμπρό για την κόρη της και έτσι να απαλλαγεί από την φροντίδα της και από την άλλη θέλει να έχει την ελευθερία της στην προσωπική της ζωή. Η υγρασία στην

ατμόσφαιρα του Αμερικάνικου Νότου που αναδύεται από το έργο ποτίζει τους πρωταγωνιστές, τους κάνει ανυπόμονους, νευρικούς, λεκτικά βίαιους. Έτσι παρουσιάζεται και ο ίδιος ο συγγραφέας ως ο αδελφός της οικογένειας (Τομ) που προσπαθεί με κάθε τρόπο να δικαιολογήσει γιατί έπρεπε να φύγει και να εγκαταλείψει την μητέρα του και την αδελφή του. Δεν φταίει αυτός που ο γαμπρός (Τζιμ) που βρήκε για την Λώρα ήταν η μαθητική της αγάπη αλλά ήδη αρραβωνιασμένος, το καθήκον του το είχε κάνει. Τώρα νοιώθει ανακουφισμένος και μπορεί να ρίξει μαύρη πέτρα πίσω του και να εξαφανισθεί από την ζωή των δυο γυναικών. Άλλωστε και ο πατέρας του (το αόρατο πρόσωπο του έργου) έκανε λίγο πολύ το ίδιο. Ο Τομ θέλοντας να φύγει μακριά από το καταθλιπτικό διαμέρισμα και από την ανούσια ζωή του πηγαίνει συχνά στον κινηματογράφο, εκεί όπου μπορεί να ταξιδέψει και να ονειρευτεί χωρίς να τον ενοχλούν οι εμμονές της μητέρας του. Το κύριο πρόσωπο του έργου, η Λώρα, απομονωμένη από την πραγματικότητα βρίσκει λίγη χαρά στα γυάλινα ζωάκια της. Η τελευταία της ελπίδα για ζωή, ο παιδικός της έρωτας Τζιμ, που εμφανίζεται ανέλπιδα, την καταδικάζει για όλη της την ζωή όταν αφού της δώσει το πρώτο ερωτικό φιλί της ζωής της της αποκαλύπτει ότι θα παντρευτεί μian άλλη. Έτσι, το κινηματογραφικό έργο της παλιάς ζωής του Τομ/Ουίλλιαμς φτάνει στο τέλος του. Το «The End» και η αυλαία του θεάτρου γίνονται η ταφόπλακα της Λώρας και της Αμάντας στην κοινή τους ζωή με τον Τομ.

Ο Τέννεσσυ Ουίλλιαμς σπούδασε θεατρολογία σε αμερικανικά πανεπιστήμια ενώ με αφορμή τον «Γυάλινο Κόσμο» κέρδισε το 1945 το Βραβείο των Κριτικών της Νέας Υόρκης. Το 1947 τιμήθηκε πάλι με το Βραβείο των Κριτικών για το έργο του «Λεωφορείο ο Πόθος» αλλά και με το Βραβείο Πούλιτζερ. Μέσα σε λίγα χρόνια και μέχρι το 1955 κέρδισε, μεταξύ άλλων ένα ακόμη Βραβείο Κριτικών και ένα ακόμη Πούλιτζερ. Μέχρι το 1982 είχε γράψει σειρά μεγάλων θεατρικών επιτυχιών και είχε ανακηρυχθεί επίτιμος διδάκτορας των Πανεπιστημίων Τέξας και Χάρβαρντ. Μέσα στην τεράστια επιτυχία του ανακαλύπτει ότι οι περισσότεροι τον εκτιμούν μόνο και

μόνο γιατί το όνομά του είναι «Τεννεσσου Ουίλλιαμς». Στις 24 προς 25 Φεβρουαρίου 1983 πίνει ποτά και βαρβιτουρικά σε δωμάτιο ξενοδοχείου μέχρι που το πόμα ενός μπουκαλιού σφηνώνεται στον λαιμό του και τον στέλνει στον άλλο κόσμο.

Ηθοποιοί

Αμάντα – Ναταλία Τσαλίκη

Λώρα – Αμαλία Νίνου

Τομ – Αντίνοος Αλμπάνης

Τζιμ – Κωνσταντίνος Γαβαλάς

(Σύγκριση με κινηματογραφημένη παράσταση στο αρχείο της ΕΡΤ (197χ, DVD 2010) με τους Μ. Λαδοπούλου-Α, Μ. Καρά-Α, Μ. Μόσιος-Τομ, Κ. Αρζόγλου, Τζ.)

Η Ν. Τσαλίκη έδειξε όλη την καταπίεση που ασκούσε η Αμάντα στα παιδιά της, την νευρικότητα, την αναπόληση των περασμένων μεγαλείων, τους θυμούς της, με τρόπο αριστοτεχνικό.

Η Α. Νίνου, η μεγάλη θεατρική αποκάλυψη της σαιζόν 2011-2012, στην παρθενικής «επαγγελματική» εμφάνιση της άφησε το κοινό άφωνο. Όση ώρα ήταν στο σανίδι, έβαλε την Λώρα μέσα της, την έκανε κτήμα της, έζησε μαζί της και έκανε το κοινό να πιστέψει ότι είναι πράγματι ανάπηρη και αλλοπαρμένη.

Ο Α. Αλμπάνης έδωσε συνολικά μια πολύ ικανοποιητική εικόνα του νεαρού Τομ/Ουίλλιαμς. Θα θέλαμε να είχε ενστερνισθεί λιγάκι πιο πολύ τον ατίθασο Τομ με λίγο πιο φυσικά ξεσπάσματα και καλύτερη αφηγηματική ικανότητα.

Ο Κ. Γαβαλάς έπαιξε πολύ καλά τον φίλο και υποψήφιο γαμπρό Τζιμ. Η καλύτερη στιγμή του είναι το τέλος του φιλιού με την Λώρα και η μετέπειτα συμπεριφορά του όταν το μετάνιωσε αλλά και εν γένει η σκηνή με το κηροπήγιο.

Μετάφραση

Η μετάφραση του πρωτότυπου τίτλου «Glass Menagerie» σε «Γυάλινο Κόσμο» καταδεικνύει στον θεατή τον διάφανο και άσπιλο κόσμο της Λώρα και της ζωής της. Η μετάφραση σε «Γυάλινο Θηριοτροφείο» μετατρέπει την άμοιρη Λώρα σε ζώακι μέσα στο προσωπικό της θηριοτροφείο, της οικογένειάς της, της πόλης της και του κόσμου ολόκληρου. Η Κ. Ευαγγελάτου ως μεταφράστρια μελέτησε το έργο θεατρικά αλλά και θεατρολογικά (πρόγραμμα, σ. 11). Συμφωνούμε με όλες της τις παρεμβάσεις (προσθετικές και αφαιρετικές) στο τυπικό κείμενο. Το «Γαλάζιο Ρόδο» (ακουστική σύγχυση των λέξεων pleurosis-Blue Roses, στο αγγλικό κείμενο) είναι πολύ καλύτερη μεταφορά στα νεοελληνικά από το «Γαλάζιο Κρίνο» άλλης μεταφράσεως.

Σκηνοθεσία

Η Κ. Ευαγγελάτου (με βοηθό την Ελένη Βλάχου) είδε το έργο με μια απολύτως καινούργια ματιά τηρώντας όμως και τις προσταγές του συγγραφέα. Οι προβολές εικόνων στους άθλιους τοίχους του θεατρικού χώρου, όπως είχε αρχικά σχεδιάσει ο Ουίλλιαμς, ήταν μια εξαιρετικά καλά υλοποιημένη ιδέα. Ο απόλυτα κενός χώρος που έκανε τους ηθοποιούς να κινούνται μέσα από αόρατες πόρτες σε φανταστικά δωμάτια, τόνισε περισσότερο την κενότητα του χώρου και της ζωής της οικογένειας. Η ιδέα του ψυγείου όπου η Λώρα φύλαγε τον γυάλινο κόσμο της αλλά και την ίδια τονίζει ακόμη περισσότερο την απομόνωση και τον κόσμο της μικρής που σιγά-σιγά παγώνει μέχρι να καταψυχθεί. Η ιδέα να ανέβει η Λώρα σχεδόν ημίγυμη στο τραπέζι για να ντυθεί το λευκό της φόρεμα πριν έρθει ο επισκέπτης της, αριστουργηματικής συλλήψεως. Η Λώρα σχεδόν ξεγυμνώνει το σώμα της και την ψυχή της μπροστά στο κοινό για να ντυθεί το «νεκρικό νυφικό» της. Υπάρχει και μια

λεπτομέρεια που αν ήταν ηθελημένη προσθέτει κάτι ακόμη στην ατμόσφαιρα του έργου: πριν μπουν οι θεατές τα κλιματιστικά είχαν ψύξει την αίθουσα σε τέτοιο σημείο που χρειάζονται ζακέτα/σακάκι/μπουφάν. Σιγά-σιγά και μέχρι το τέλος του έργου η αίθουσα ζεστάθηκε τόσο που μπορούσες να καταλάβεις την διαφορά θερμοκρασίας από το ξημέρωμα μέχρι την δύση του ήλιου όπως συμβαίνει στις νότιες πολιτείες των ΗΠΑ το καλοκαίρι. Επίσης, ελάχιστα πριν αρχίσει η παράσταση απλώθηκε στην αίθουσα μια καταχνιά, μια ομίχλη του Νότου.

Σκηνικά-Κοστούμια

Ο Γ. Πάτσας (με βοηθό την Λουκία Μινέτου) έφτιαξε ένα σκηνικό σαν εσωτερικό τύμβου για να θαφτούν οι ψυχές των πρωταγωνιστών του Τέννεσσου Ουίλιαμς. Τα κοστούμια ήταν σε γενικές γραμμές στο σήμερα αλλά σωστά με ευχάριστη έκπληξη την παλαιομοδίτικη τουαλέτα που ξεθάβει η Αμάντα πριν υποδεχτεί τον βραδινό καλεσμένο τους. Πολύ σωστή η επιλογή των φορεμάτων της Λώρα. Θα θέλαμε κάτι καλύτερο/προσεκτικότερο στα κοστούμια των ανδρών.

Φωτισμοί

Ο Λευτέρης Παυλόπουλος φώτισε με πολύ προσοχή τους ηθοποιούς και τις σκηνές με ιδιαίτερη φωτιστική δυσκολία. Πολύ καλή φωτιστικά αποδείχτηκε η σκηνή με το κηροπήγιο αλλά εκείνες με τη Λώρα μπροστά και μέσα στο ψυγείο να περιεργάζεται το γυάλινο θηριοτροφείο της.

Μουσική και Βίντεο

Η ατμοσφαιρική μουσική σύνθεση του Σταύρου Γασπαράτου έδωσε αρμονικά με το έργο, επέτεινε την αίσθηση των χαμένων ψυχών, της συναισθηματικής ομίχλης, της απομάκρυνσης της Λώρα από τον έλλογο κόσμο. Πολύ καλή η ιδέα της μουσικής ιστοσελίδας της συγκεκριμένης παραστάσεως στην διεύθυνση: <http://www.stavrosgasparatos.gr/tgm/>.

Το βίντεο του Μιχάλη Κλουκίνα που προβλήθηκε στην αρχή της παραστάσεως ήταν πολύ ευρηματικό και υποστήριξε τους στρατιωτικού τύπου σχηματισμούς παραλάσεως που εξετέλεσαν οι ηθοποιοί.

Γενική Εντύπωση Παραστάσεως: 9/10

Πρόγραμμα (έντυπο)

Το έντυπο πρόγραμμα της παραστάσεως που επιμελήθηκε η Εύα Γεωργουσοπούλου ήταν ιδιαίτερα φροντισμένο καλλιτεχνικά και με εξαιρετική επιλογή κειμένων. Το πρόγραμμα ήταν μέσα σε πλαστικό κάλυμμα και περιελάμβανε εκτενές βιογραφικό του Τ. Ουίλιαμς, φωτογραφίες από την ζωή του, κείμενά του σχετικά με το έργο καθώς και την θεατρογραφία του έργου. Στην πρώτη παράσταση που παίχτηκε στην Ελλάδα, στο Θέατρο Τέχνης, το 1946-7 πρωταγωνιστούσαν ο Κ. Κουν, η Ε. Λαμπέτη, η Μ. Γιαννακοπούλου και ο Λ. Καλλέργης. Πολύ καλές και οι φωτογραφίες της παραστάσεως από την Μαριλένα Σταφυλίδου.

Στοιχεία Παρακολούθησεως:

Τόπος: Αθήνα, Θέατρο Δημήτρης Χορν
Χρόνος: 27 Οκτωβρίου 2012
Θέση: Σειρά 4, θέση 1

ΓΙΑ ΝΑ ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ

Tennessee Williams, *The Glass Menagerie* (το έργο στο αγγλικό πρωτότυπο)
http://mattlally.com/fiction/the_glass_menagerie.pdf

Tennessee Williams (βιογραφικό)
http://en.wikipedia.org/wiki/Tennessee_Williams

The Glass Menagerie (γενικά για το έργο)
http://en.wikipedia.org/wiki/The_Glass_Menagerie

Τενεσή Γουίλιαμς (επιλογή έργων)

- Γυάλινος Κόσμος-Ηριδανός
- Γλυκό πουλί της νιότης-Δωδώνη & Κέδρος
- Καλοκαίρι και καταχνιά-Δωδώνη & Κέδρος
- Λεωφορείο ο πόθος-Γκοβόστης & Ηριδανός
- Λυσσασμένη γάτα-Ηριδανός
- Μονόπρακτα-Ηριδανός
- Ξαφνικά πέρσι το καλοκαίρι-Ηριδανός & Δωδώνη
- Τριαντάφυλλο στο στήθος-Ηριδανός & Κέδρος

- Αναμνήσεις [αυτοβιογραφικές]-Ινδικτος

Δ. Ι. Λοΐζος